

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Комітет Верховної Ради України з питань правової політики

В И С Н О В О К

щодо проекту Закону про внесення змін до деяких законів України щодо спрощення доступу до безоплатної правової допомоги дітей та осіб з інвалідністю та підвищення якості її надання (реєстр. № 2704 від 28 грудня 2019 року)

За дорученням Голови Верховної Ради України від 02 січня 2020 року Комітет Верховної Ради України з питань правової політики розглянув на своєму засіданні 05 лютого 2020 року (протокол № 20) проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо спрощення доступу до безоплатної правової допомоги дітей та осіб з інвалідністю та підвищення якості її надання (реєстр. № 2704 від 28 грудня 2019 року), поданий Кабінетом Міністрів України (далі – Законопроект).

Згідно з пояснювальною запискою до Законопроекту його розроблено з метою ефективної реалізації прав осіб, у тому числі дітей, недієздатних осіб та осіб, дієздатність яких обмежена, на отримання якісної безоплатної правової допомоги шляхом спрощення механізму організації надання такої допомоги, а також вдосконалення процедури забезпечення якості безоплатної вторинної правової допомоги шляхом упровадження механізму оцінювання якості наданої правової допомоги з використанням інструменту рецензування («peer review») (досягнення цілі 12.4 «Людина, яка опинилась у складній життєвій ситуації, отримає від держави юридичний захист» Програми діяльності Кабінету Міністрів України, схваленої постановою Верховної Ради України від 4 жовтня 2019 року № 188-IX).

Одним із принципів, на яких ґрунтується державна політика у сфері надання безоплатної правової допомоги в Україні, є доступність такої допомоги для всіх категорій осіб, що мають право на її отримання. Преважна більшість осіб, які звертаються за отриманням правових послуг належать до соціально-вразливих категорій громадян, зокрема це діти, особи з інвалідністю, інші.

Імплементация та реалізація міжнародних та Європейських стандартів щодо захисту прав та законних інтересів таких осіб, які викладено в Загальній декларації прав людини, Декларації прав дитини, Декларації про права

інвалідів, Конвенції про права дитини та Конвенції про права осіб з інвалідністю є одним із пріоритетних напрямів діяльності держави.

Відповідно до пункту 1 частини першої статті 14 Закону право на безоплатну вторинну правову допомогу мають особи, середньомісячний дохід яких не перевищує двох розмірів прожиткового мінімуму, розрахованого та затвердженого відповідно до закону для осіб, які належать до основних соціальних і демографічних груп населення, а також особи з інвалідністю, які отримують пенсію або допомогу, що призначається замість пенсії, у розмірі, що не перевищує двох прожиткових мінімумів для непрацездатних осіб.

З метою усунення соціальної несправедливості та забезпечення доступу до безоплатної правової допомоги особам з інвалідністю виникла необхідність розширення критерію їх малозабезпеченості (з двох прожиткових мінімумів для непрацездатних осіб, як це є на сьогодні, – до двох прожиткових мінімумів для працездатних осіб).

Сімейний кодекс України та процесуальне законодавство передбачає звернення до суду з певних питань дітей, які досягли 14 років. Водночас Законом України «Про безоплатну правову допомогу» передбачено, що звернення про надання безоплатної вторинної правової допомоги, подаються особами, які досягли повноліття.

Також процесуальне законодавство передбачає право звернення до суду, зокрема з питань поновлення дієздатності осіб, дієздатність яких обмежена та недієздатних осіб.

У зв'язку з цим потребують удосконалення норми Закону України «Про безоплатну правову допомогу».

Існуючий механізм моніторингу дотримання адвокатами, які надають безоплатну вторинну правову допомогу, стандартів якості надання безоплатної вторинної правової допомоги потребує вдосконалення, зокрема про це свідчать висновки та рекомендації звіту Ради Європи за результатами «Оцінювання системи безоплатної правової допомоги в Україні у світлі стандартів та передового досвіду Ради Європи».

У зазначеному звіті автори зазначають, що ефективний моніторинг якості роботи адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу, і дотримання ними стандартів якості надання безоплатної вторинної правової допомоги вимагає фахової оцінки матеріалів справи клієнта, додатково до наявних способів оцінювання якості, таких як спостереження в суді та інтерв'ю з клієнтами, які проводять працівники центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги.

Тож, Законопроектом пропонується передбачити на законодавчому рівні: право дітей на звернення за безоплатною вторинною правовою допомогою, а також право звернення за безоплатною вторинною правовою допомогою особисто недієздатними особами або особами, дієздатність яких обмежена, з питань, звернення з якими до суду дозволяється таким особам та порядок такого звернення;

права центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги залучати перекладача з мови, якою заявник може спілкуватися, у тому числі перекладача жестової мови, за рахунок коштів державного бюджету у разі коли особа, яка бажає отримати безоплатну вторинну правову допомогу, не володіє державною мовою та/або має порушення слуху;

з метою забезпечення надання якісної безоплатної вторинної правової допомоги шляхом впровадження механізму оцінювання якості наданої адвокатом правової допомоги з використанням інструменту рецензування («peer review») передбачено утворення комісії зовнішнього незалежного оцінювання якості надання безоплатної вторинної правової допомоги та відповідних регіональних комісій, порядку їх формування, визначення основних завдань та складу;

збільшити межу малозабезпеченості осіб з інвалідністю для отримання безоплатної вторинної правової допомоги, передбачивши право таких осіб на безоплатну вторинну правову допомогу у разі, якщо вони отримують пенсію або допомогу, що призначається замість пенсії, у розмірі, що не перевищує двох прожиткових мінімумів для працездатних осіб;

визначити права та обов'язки суб'єкта права на безоплатну вторинну правову допомогу.

Разом з тим, реалізація положень законопроекту не потребуватиме додаткового фінансування з Державного бюджету України та матиме позитивний вплив на ключові інтереси суб'єктів права на безоплатну вторинну правову допомогу, а також центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги.

Треба зазначити, що проект акта не поширюється на підтримку суб'єктів господарювання відповідно до Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання».

Обговоривши Законопроект, відповідно до статті 93 Регламенту Верховної Ради України, Комітет з питань правової політики вирішив рекомендувати Верховній Раді України включити до порядку денного третьої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо спрощення доступу до безоплатної правової допомоги дітей та осіб з інвалідністю та підвищення якості її надання (реєстр. № 2704 від 28 грудня 2019 року), поданий Кабінетом Міністрів України.

Голова Комітету

А. Є. КОСТИН